

Razullo en Curucucu dansen voor een openluchtoneel waarop gespeeld wordt / gravure van Callot (1621)

koninklijke traditie): zeer hoge lonen, cumul van het directeurssalaris en van de honoraria voor regie en voor auteursrechten, functiegebonden logies, duizelingwekkende opstappremies bij vernieuwing van een betrekking, enz. Bepaalde 'faciliteiten', onlangs aan het licht gebracht door het satirisch weekblad *Le Canard Enchaîné* stemmen tot nadenken. In de middenlaag: 'theatercentra' of 'danscentra' waarvan de financiering vaak ontoereikend is en niet toelaat een permanent gezelschap in stand te houden. En onderaan: de onafhankelijke gezelschappen die enkel overleven dankzij een uitzonderingsstatuut, dat van 'periodiek kunstenaar' (*intermittent du spectacle*).

Periodiek

Dit periodiek statuut (dat men in geen andere sector van de economie terugvindt) berust op twee bijlagen bij het algemene stelsel van werkloosheidsverzekering. Verordeningen van 1964 en 1969 hebben een specifieke vergoedingswijze opgesteld voor de filmkunst en de podiumkunsten (kunstenaars, technici). Om het principe ervan kort samen te vatten: het volstaat om in een jaar een bepaald aantal uren te werken om het recht om van de *ASSÉDIC* (beherend orgaan) werkloosheidsuitkeringen te krijgen te hernieuwen. Dit bijzondere regime is zeker niet perfect, maar het geeft vele kunstenaars (en dus gezelschappen) de kans een beroepsactiviteit verder te zetten. Het komt vaak voor dat acteurs of dansers enkel betaald worden (via een systeem van gages) op het moment van de voorstellingen terwijl de repetitieperiodes in zekere zin 'vrijwillig' zijn. Wat Robert Ahrached, voormalig theaterdirecteur van het ministerie van Cultuur, toelaat simpelweg te stellen: 'De ware subsidiënt van het theater in Frankrijk is niet het ministerie van Cultuur maar het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken'. In 1996 schreef de krant *Libéra-*

tion (nochtans aan de linkerzijde geplaatst) zonder omwegen: 'een werkloosheidskas verstrekt zonder het te zeggen subsidies die van een andere administratieve instantie zouden moeten komen'. Het patronaat neemt dit argument over om de volledige opheffing van het statuut van *intermittent* te vragen, dat al sinds jaren het voorwerp is van een pingpongwedstrijd tussen de staat, de patroonsverenigingen en de vakbonden van kunstenaars en technici. Deze wedstrijd is trouwens niet vrij van dubbelzinnigheden. Eigenlijk weten de kunstenaars wat ze het bestaan van dit statuut verschuldigd zijn, maar hun vakbonden eisen permanente betrekkingen in organisaties voor creatie die voor langere termijn worden opgericht.

In dit statuut van periodiek kunstenaar staat in feite het hele concept van een gemeenschapscultuur (en haar relatie tot werk) op het spel. Het Centre chorégraphique van Rennes (directeur Catherine Diverrès) stelt: 'Het periodieke karakter van het spektakel is wel degelijk een engagement, een hevig en mobiel verlangen dat niet snel zal verdwijnen.' Volgend op de grote betogingen van december 1995 is in Parijs een 'Collectief voor de intermittentie' (*Collectif intermittence*) opgericht dat de vraag stelt in nieuwe bewoordingen: 'Laten we op de onzekerheid waarin we moeten leven, antwoorden met de gewilde intermittentie; de intermittentie geeft ons de kans te antwoorden op het gebrek aan werk: niet-gemarginaliseerde vrije tijd. Wij – en met ons vele anderen – hebben gekozen voor intermittentie om wat het ons biedt aan vrijheid en kwaliteit terwijl we beroepservaring opdoen.'

'Intermittentie in het werk is een manier van functioneren die gestuurd wordt door zeer specifieke regels, maar ook een bepaalde filosofie omtrent het werk en, ruimer, het leven en de dingen', schrijft een actrice, die vraagt om 'de intermittentie niet meer als een deficiëntie of

een verplichting te zien maar als iets positiefs'.

Zo zou men het statuut van periodiek kunstenaar niet meer als een uitzonderingsstatuut, maar als een modelstatuut kunnen beschouwen. Het is verrassend om in het *vie Plan sur 'le travail dans vingt ans'* van Jean Boissonnat te lezen dat we ons moeten voorbereiden op belangrijke wijzigingen in de wijze van tewerkstelling. Dit rapport suggereert bijvoorbeeld dat, in de plaats van het 'werkcontract' zoals we het nu kennen, een 'activiteitscontract' zou kunnen komen dat betaalde actieve periodes (eventueel in opdracht van meerdere werkgevers) combineert met niet-actieve periodes die gepaard gaan met een vergoeding en een sociale zekerheid en met periodes van permanente vorming. Voor de 'periodieken' van de podiumkunsten in Frankrijk is dit al zeer concrete realiteit. Maar is het mogelijk een relatie tot het werk te bedenken die niet meer als enige het fundament van het sociale statuut uitmaakt? In de geneeskunde is een intermitterende koorts een koorts die met tussenpozen optreedt. De intermittentie veralgemenen zou betekenen dat men aanvaardt het leven te beschouwen als een permanente koorts en het werk als een met tussenpozen terugkerend fenomeen.

Zou de 'culturele uitzondering' de regel kunnen worden? Wanneer zal men ophouden de kunstenaar als een 'sociale uitzondering' te beschouwen? Dat is een filosofische onderneming, want, zoals Kierkegaard terecht opmerkt: 'De uitzondering legt én de regel én zichzelf uit. Als men de regel correct wil bestuderen, moet men een echte uitzondering bij de kern aanpakken.'

Vertaling: Carl Hourcau